

Bidrag till brödförsäljningsprisets historia i Sverige.

af

Arvid Ulrich.

I Stockholm har stadsfullmäktiges lifsmedelskommitté genom en den 27 oktober 1909 daterad, till stadsfullmäktige ställd skrivelse, hemställt

»att stadsfullmäktige må vidtaga åtgärder i och för åstadkommandet af en förordning, enligt hvilken hvar och en, som inom Stockholm saluhåller bröd, skall vara skyldig angifva dettas pris, hänfördt till viss viktsenhet».

Med anledning häraf och enär denna lifsmedelskommitténs hemställan mottagits med största sympati af allmänheten, men med höggradig ovilja af bagerinäringens idkare, kunna en del data och fakta angående brödförsäljningens historia i vårt land måhända intressera.

Redan tidigt har frågan om brödets vikt varit en väl så brännande fråga.

Genom bagarordningen af den 6 december 1622 stadgades sålunda, att i alla städer i hela riket skulle förordnas vissa bagare, så många i hvar stad, som ståthållaren eller fogden samt borgmästare och råd kunde pröfva befinnas nödvändiga. Bagarne skulle vara »Konungenom och Stadenom trogne och rättrådige vthi theras Embete». De skulle baka och sälja sitt bröd efter rätt vikt »effter then Ordning som ther vppå giörs». Skulle en bagare sälja mindre eller ringare bröd än som det efter ordningen borde vara i vikt,

blefve brödet förverkadt till hospitalet, och bagaren skulle därjämte böta 100 mark till treskiftes mellan konungen, staden och målsäganden.

Hvete- och rågbröd skulle säljas till ett pris, som bestämdes efter fluktuationerna i afseende å spannmålspriset, så att t. ex. när en tunna hvete gälde 8 marker, skulle en fyriks kringla väga $12\frac{1}{2}$ lod, och när hvetetunna gälde 20 marker, skulle en fyriks kringla väga 5 lod. Gälde en tunna råg t. ex. 6 marker, skulle 1 fyriks bröd väga 30 lod, och var priset på en tunna råg 12 marker, skulle 1 fyriks bröd väga 15 lod.

Vikterna å bröden skulle således på så vis rätta sig efter spannmålsprisen, att man för en fyrik skulle erhålla ett bröd, hvars vikt var större eller mindre, allt eftersom spannmålen sjönk eller steg i värde.

Brödet fick ej heller innehålla några skadliga ingredienser. Skulle någon bagare blanda krita eller något annat i degen, hvilket kunde skada brödet eller den, som åte brödet, skulle han böta 100 mark till treskiftes mellan konungen, staden och målsäganden.

En del likartade bestämmelser förekommo äfven i bagareordningen af den 2 maj 1672. I denna stadgades det, att i hvarje stad i riket, i synnerhet i sjö- och stapelstäderna samt andra uppstäder, där så förut icke skett, men likväl stode att praktisera, vissa bagare skulle tillsättas och förordnas, så många som vore behöfliga. Ingen annan, hvem det vara månde, utom »rätta och tilförordnade Bagare Embetet» skulle hafva makt eller få tillstånd att sälja eller baka till salu något bröd, »grant eller grofft». De skulle vara skyldiga att hålla brödet till salu efter den vikt och taxa, som, beräknad efter spannmålsinköpet, hvarje månad föreskrefves dem. Jämväl skulle de vara skyldiga att baka godt och oförfalskadt bröd. Borgmästare och råd i städerna skulle vara förpliktade att på dessa olika förhållanden hafva »ett wakande öga». Skulle någon blifva skäligen beslagen och öfvertygad att hafva brutit häremot, då skulle densamma hafva förverkat sitt bröd till närmast belägna hospital. Reglering af priset å bröd skedde således månatligen genom en taxa, som beräknades efter spannmåls-

inköpet. Brödet skulle hafva bestämd vikt, som ej fick understigas, och bestämdt pris.

Bagarne fingo icke i brödet bruka någon »flärd» eller blanda krita eller något annat i degen, hvilket kunde skada brödet eller den, som åte det. Straffet för brytande häremot var 25 daler silfvermynt.

I Stockholm syntes bagarne ej hafva velat rätta sig efter månadstaxorna för bagarne. I en publikation af den 4 maj 1674 för Stockholm angående taxans efterlevande bland annat för bagare samt det straff, som vid förbrytelse mot taxan skulle följa, sades nämligen, att öfverståthållaren och magistraten icke utan förtret och stort missnöje förnummit, att månadstaxan af vederbörande ringa blifvit observerad och efterlefd, ehuru därom tidt och ofta förmaningar gåfves. I anledning häraf beslöto öfverståthållaren samt borgmästare och råd genom denna publikation »sådant oskick at hemma och företaga», att den bagare, som efter den dagen blefve beträdd med att hafva mindre bröd till salu, än månadstaxan innehölle, skulle första gången böta 3 samt andra gången och tredje gången 40 mark, hvarjämte hvarje gång brödet skulle vara förbrutet. Skulle han ännu en gång beträdas med dylik förseelse, skulle han »förwijses Embetet» och vara ovärdig att samma handtverk där i staden därefter idka och drifva.

Bagarne tycktes vid den tiden, som äfven nu, hålla före, att brödet ej borde väga så mycket.

I hufvudsak samma stadganden upprepas i en förordning af den 28 april 1681, hvilken skulle gälla för hela riket.

Äfven accisrätten ägde enligt denna, om bagarne icke bakade brödet sådant, som det borde vara efter taxan och proportionen af spannmålsköpen, hafva inseende däröfver samt därom påminna så väl borgmästare och råd som öfverståthållaren i Stockholm och å andra orter landshöfdingarne.

Enligt förordningen i fråga skulle brödhandeln så väl hvad lyxbröd som groft bröd anginge kontrolleras så väl i afseende å fastställda pris som i afseende å vikter.

En förordning af den 12 juni 1693 inskräpper åter nödvändigheten för bagarne att följa månadstaxan.

Likaså en förordning af den 31 januari 1696, där det hette, att det »wid hårdt och exemplart straff tilgiörande» ålåge bagarne att »utan flärd till godheten och wigten efter Taxan dess Bröd att baka».

Att flärd ej finge brukas i brödet, att brödet skulle vara godt, och att det skulle hafva den i taxan bestämda vikten synas hafva varit fordringar på brödet då för tiden.

Brödet i Stockholm synes ofta hafva varit utsatt för klander både i ena och andra afseendet. I ett kungligt bref den 7 september 1711 till öfverståthållaren anförde sålunda Kungl. Maj:t, att det förmäldes, att det bröd, som såldes i bagarbodarna i Stockholm, hvarken till vikt, värde eller storlek vore så beskaffadt, som det borde vara, om hänsyn toges till en rätt och skälig proportion till spannmålsens dyrhet och markegång. Ehuru »Gudi lof!» landet vore så välsignadt, att en tunna råg kunde köpas för högst 10 daler k:mt, hölles brödet så smått och ringa samt dyrt, som det var, då rågen gälde 3 till 4 gånger så mycket. Enär härigenom visades alltför stor oordning och egennytta, skada och förtryck mot de fattiga, hvilka därvid allra mest komme att lida, vore det nödigt »at sådan straffbar egenwillighet i allwarsam måtto må förekommas och rättas, samt på intet sätt tålas uti en wälbeställt Stat och Regemente, derest ordningar i akt tagas och efterlefwas». I anledning häraf föranlededes Kungl. Maj:t begära, att öfverståthållaren ju förr dess hellre skulle träda tillsammans med magistraten i Stockholm för att vidtaga åtgärder till, att ett sådant missbruk och själfsväld skulle afskaffas. Kungl. Maj:t ansåge för sin del, att den riktiga vägen för öfverståthållaren och magistraten att slå in på vore, att öfverståthållaren tillika med magistraten projekterade en viss taxa, hvilken upprättades på det sätt, att man i den utsatte, hur mycket hvart och ett slags bröd, efter sitt namn och egenskap, alltid borde väga »utan någon förändring i anseende til Sädens ringa pris och dyrhet». Hvad priset på brödet, som således alltid blefve af samma vikt och storlek, beträffade, så kunde det uträknas och »sättas efter sit namn och rätta proportion», så att, när en tunna säd ginge och gälde för 10 daler k:mt, skulle det eller det brödslaget säljas för det eller det värdet, och när åter en tunna säd gällde 12 daler

k:mt, kunde det eller det brödslagets pris förhöjas i proportion till sädens dyrhet. Härigenom skulle undvikas, att bagarne finge efter behag egenvilligt stegra brödet »undersåtarne och särdeles de fattige til en altför odrägelig last».

En undersökning, som var ämnad att bli grundlig, anbefalldes år 1717 beträffande den alltjämt brännande brödfrågan. Genom kungligt bref den 3 december 1717 till kammarkollegium förklarade nämligen K. M:t, att han funnit nödigt, att undersökning utan dröjsmål skulle göras om, huru de förra förordningarna om taxa på bröd hittills inrättats och iakttagits i städerna och på landet samt hvad beträffande dem kunde vara att ändra eller förbättra. Kammarkollegium anbefalldes därför att sammanträda med kommerskollegium och upphandlingsdeputationen för att taga detta ärende i öfvervägande. Därvid skulle först den redan uppsatta taxan noga undersökas med aktgifvande på alla omständigheter. Vidare skulle en beständig taxa inrättas, efter hvarje läns beskaffenhet och efter den åtskillnad i priset, som uti dyrare eller bättre tider kunde vara på säden. Taxan skulle därjämte vara så upprättad, att så snart man visste, hvad säden gällde, skulle man strax af taxan kunna se, huru mycket efter det värdet ett skålpund bröd skulle komma att kosta.

De nämnda verken skulle vidare räkna ut och till Kungl. Maj:t inberätta, huru mycket efter en sådan taxa bagarne kunde vinna på brödet. Slutligen skulle de gifva K. M:t »wid handen, huru denne Taxa må bringas uti werkelig gång, så at intet underslef derwid kan föröfwas, utan at Bagarne må warda tilhållne, at alt stadigt baka fullwigtigt bröd».

Ej långt därefter ställdes månadstaxorna i relation till hvarje tids markegång på spannmålen. Den 25 augusti 1720 utfärdades nämligen en förordning angående en viss taxa på bröd, uträknad efter hvarje tids markegång på spannmålen. Det heter i densamma, att till förekommande af dyrhet på bröd vore utfärdad en tariff eller uträkning efter hvarje tids markegång på spannmålen. Vederbörande borde hålla »sträng och alfwarsam hand» öfver att denna tariff eller uträkning alltid måtte tagas till fundament, när de må-

natliga taxorna på bröd inrättades. Vidare skulle vederbörande medels visitationer af stadens betjante hafva noga tillsyn däröfver, att det, som vore förordnad, verkligen efterlefdes. Den brottslige borde, jämte det att det i bagareboden befintliga brödet konfiskerades, beläggas med en plikt af 200 daler silfvermynt, hvilka böter angifvaren ensam, hvem denne än månne vara, utan ringaste uppskof skulle erhålla. Hvarje bagare skulle af taxan och tariffen hafva ett exemplar uti sin bod, såväl till sin egen underrättelse som för att »gifva dem enfaldigom derom besked, enär de det påfordra». Bagarne skulle vara betänkte på att förse sig med skickligt tjänstefolk vid brödförsäljningen, ty de fel, som tjänstefolket beginge vid försäljningen, stannade på vederbörande bagares eget ansvar.

Följande år den 19 januari utfärdades en ny förordning angående en viss taxa på bröd, uträknad efter hvarje tids markegång på spannmålen. Bestämmelserna i 1720 års förordning återfinnas här. Men dessutom förekomma en del ytterligare bestämmelser i 1721 års förordning. Det heter där, att om gesällen eller lärodrängen ensam varit vållande till en sådan förbrytelse, så borde han, när han första gången därmed beträddes, vara förfallen till det straff, att han i två år åter skulle tjäna som lärpojke och sedan ånyo inskrifvas som gesäll eller lärodräng. Skulle han för andra gången göra sig skyldig till samma förbrytelse, skulle han plikta med två gatulopp »och derhos förwisas Embetet». Allt detta skulle af vederbörande domare, vid förefallande mål, noga komma att skärskådas.

Af denna år 1721 utfärdade taxa, som utvisade, hvad ett öre kopparmynts hvetebröd, bakadt med eller utan mjölk, samt skrädt och oskrädt rågbröd borde väga, ser man t. ex., att då priset på en tunna hvete var 40 daler k:mt skulle ett öre kopparmynts hvetebröd, bakadt med mjölk, väga $2\frac{1}{4}$ lod och bakadt utan mjölk $2\frac{1}{2}$ lod. Var priset på en tunna hvete 15 daler k:mt, skulle vikten på ett öre kopparmynts hvetebröd vara $4\frac{1}{2}$ lod, om det var bakadt med mjölk, och $4\frac{3}{4}$ lod, om det var bakadt utan mjölk. Om priset på en tunna rå råg var 30 daler kopparmynt, skulle ett öre kopparmynts rågbröd väga $4\frac{1}{2}$ lod, om det var skrädt, och $6\frac{1}{2}$ lod, om

det var oskrädt. Skulle priset på en tunna rå råg vara 10 daler kopparmynt, skulle vikten på ett öre kopparmynts skrädt rågbröd vara $13\frac{1}{2}$ lod och på oskrädt sådant $17\frac{1}{2}$ lod.

Var priset på en tunna ritorr råg 32 daler kopparmynt, skulle vikten på ett öre kopparmynts skrädt rågbröd vara $4\frac{1}{2}$ lod och på ett öre kopparmynts oskrädt vara $6\frac{1}{2}$ lod. Om en tunna ritorr råg kostade 12 daler kopparmynt, skulle ett öre kopparmynts skrädt rågbröd väga $13\frac{1}{2}$ lod och ett öre kopparmynts oskrädt rågbröd ha en vikt af $17\frac{1}{2}$ lod.

Högsta priset på 1 tunna hvete var enligt denna taxa 40 daler kopparmynt, och lägsta 15. På 1 tunna rå råg var högsta priset 30 daler kopparmynt och lägsta 10. Högsta priset på en tunna ritorr råg var 32 daler kopparmynt, lägsta 12 daler kopparmynt.

För en viss penning skulle man således få ett så och så mycket vägande bröd, vikten bestämd efter sädens pris.

Att halskotorna hos den vid amiralitetet i Karlskrona anställde bagaren, dennes gesäller och arbetare ganska lätt kunde blifva ut-satta för att bräckas synes af ett den 13 februari 1752 af amiralitetskollegiet utfärdadt reglemente, »hvarefter förvandlingen kommer att skje ifrån Råg till Bröd, vid Kongl. Amiralitetet i Carlskrona». I 20 § af detta reglemente, som redan den 6 september 1751 gillats och stadfästs af konungen, stadgas nämligen bland annat: »Till hwarje Stycke mjukt bröd eller Anckarstock tager 4 marker 20 lod deg, men om bakaren eller någon dess gesäll och arbetare i ringaste måtto dertill anwänder mindre deg warde hängd, hwarföre ock den förordnade Officeraren skall hafva härpå nogaste inseende.»

Men äfven den skeppare, som förde mjölet till amiralitetet i Karlskrona, fick se till, att han förfor redliga, därest lifvet var honom kärt. I 10 § af samma reglemente stadgades nämligen bland annat: »Beträdes Skepparen som fördt mjölet, med någon otrohet, så straffas han till lifvet, men om han eljest begådt någon wårds-löshet, så går han till Marstrand wissa år, eller i sin listid alt som brottet varit större eller mindre.»

En bestämmelse, som i stränghet väl får anses lämna intet öfrigt att önska för bagarnes vedersakare, fanns i en beskrifning

den 14 juni 1755 om det vid kungl. amiralitetet brukliga baknings sättet enligt ett af Kungl. Maj:t gilladt reglemente af den 6 sept. 1751. Uti amiralitetsbageriet skulle enligt 18 momentet i beskrifningen tillverkas två sorters bröd, nämligen torrt bröd och mjukt bröd eller ankarstockar. Hvarje ankarstock borde enligt 21 momentet i beskrifningen väga »til ämnet uti deg accurat 4 Skålp. 20 Lod, hwilka Lod sedan under bakningen utdunsta, så at hwarje ankarstock färdig bakad allenast väger 4 marker». Skulle några lod mer än dessa 20 lod under bakningen af någon ankarstock bortgå, måste manskapet ändock vara nöjdt därmed, eftersom en sådan ankarstock till dess beskaffenhet ändå är lika med de andra, som ej blifvit så hårdt bakade. Men skulle det befinnas, att bagaren eller någon hans gesäll och arbetare använde mindre deg till något bröd, än sålunda bestämdt vore, »har Bagaren förwärkat lifwet». De tillförordnade officerarne och proviantmästaren borde hafva noga inseende öfver ankarstockarnas vikt. Bagaren var vid tjänstens förlust förbjuden att taga nyckeln ur bageridörren, då mjukt bröd bakades, så att vederbörande alltid måtte ha fritt tillträde att gå in där och pröfva vägningen med mera, i anledning hvaraf våg och nödiga vikter alltid borde vara till hands.

Genom kungligt bref den 23 januari 1770 beslöt K. M:t i anledning af borgarståndets vid den då sist hållna riksdagen ingifna allmänna besvär rörande böters utsättande för de bagare, som öfverträdde de på deras tillverkningar månatligen utfärdade taxorna, ett bötesbelopp af 10 daler silfvermynt för dylik förseelse. Genom kungörelse den 8 mars 1771 stadgades, att dylik förbrytelse skulle första gången beläggas med 20 daler silfvermynts böter, hvilka sedermera för hvarje gång skulle fördubblas. Då någon fjärde gången beträddes med dylik förbrytelse, skulle han dessutom blifva förlustig sin borgerliga näring.

För att denna kungörelse skulle komma att i praktiken tillämpas, stadgades jämväl i kungörelsen, att bagarne skulle i sina bagarbodar låta uppspika taxan till efterrättelse, icke mindre för den säljande än för den köpande, och det vid 10 daler silfvermynts böter, samt att 30 daler silfvermynts böter skulle utsättas för den,

som undandroge sig och tredskades. En hvar skulle lämnas fritt tillstånd att i sådan sak vara angifvare, och det borde på ämbetets vägnar och utan något arvode åligga fiskalerna att förhjälpa den klagande till rätt. Skulle vid anfordran fiskalerna underlåta sin plikt under hvad sken det vara mände, så skulle de straffas med förlust af sin syssla. Rådhusrätterna i städerna borde anbefallas, att mål af de i kungörelsen nämnd egenskap »såsom så ganska angelägne» skyndsamt företaga och afgöra framför alla andra ekonomiska ärenden.

Stadgandet, att taxan skulle vara uppspikad i bagarboden är verkligen ett stadgande, som är väl värdt att ånyo komma till heders, därest man i Stockholm eller på andra orter tager upp principen om brödförsäljning efter vikt, vare sig efter af säljaren själf på förhand bestämdt pris eller efter pris, bestämdt af myndighet eller på annat sätt.

Det synes i Stockholm hafva mött stora svårigheter att få bagarne att baka bröd, som höll vikten efter månadstaxan. Stränga straff stadgades för öfverträdelse och en hel del stadganden sågo då och då dagen i afsikt att få efterlefnad af bestämmelserna angående brödförsäljningen.

I »Kongl. Slotts-Cantzliets Kungörelse och Förbud emot Bröds hembakande til salu här i Staden, Bagare-Embetet til förfång» den 9 december 1773 stadgades sålunda åter, att det vore bagarämbetets ovilkorliga skyldighet att väl grädda och baka sitt bröd, så att det vore fullkomligt i vikten efter månadstaxorna. Den bagare, som härvid beträddes med »flärd», skulle vara förfallen till de böter, som vore utstakade i Kungl. förordningen den 23 januari 1771. Om någon fjärde gången befunnes brottslig, skulle han »anses förlustig sin borgerliga näring». Ifrågavarande kungörelse skulle två gånger om året, nämligen söndagen före jul och midsommartiden, uppläsas å predikstolarna i Stockholm. På det kungörelsen ej med tiden skulle råka i glömska, utan till alla delar oafbrutet efterlefvas, skulle det vid högsta ansvar åligga Stockholms fiskaler med underhafvande uppsyningsmän att däröfver hålla så väl noga som daglig tillsyn, så att den klagande, eho denne vara mände, utan något arvode

blefve genast förhjälp till sin rätt och den brottslige befordrad till laga plikt och ansvar.

I kungl. instruktionen af den 16 februari 1776, »hwarefter Öfwer-Ståthållaren öfwer Kongl. Maj:ts Residence Slott och Stad Stockholm sig hafwer at rätta», heter det i 15 §, att »på ätande waror, såsom bröd, dricka och kött m. m. samt wisse arbeten och arbetslöner, samt lega för hyrkuskar och åkare, som kunna taxeras» skulle öfverståthållaren, efter inhämtande af magistratens betänkande, upprätta nödiga taxor, antingen för hvarje månad eller för längre tid, efter omständigheterna, samt befordra dem till kraftig verkställighet. Som de mål, hvilka rörde nämnda taxors upprättande, endast anginge stadens ekonomi och politi, så skulle besvär däröfver icke anföras annorstädes än hos Kungl. Maj:t.

Uti ett kungligt bref angående i månadstaxorna utsatt vikt på torrt bröd den 1 juni 1780 omtalas, att bagareämbetet i Stockholm i underdånighet anför besvär däröfver, att uti taxorna blifvit infördt, att brödet, som ämbetet försålde, borde ej blott såsom färskt, utan äfven om det vore några dagar gammalt, hålla sin fulla vikt. Det kungliga brefvet förklarade, att i den öfverklagade omständigheten hädanefter finge förhållas efter »1721 års Kongl. Förordning och förra vanligheten» samt att således den meningen: »det bör brödet ej allenast färskt utan ock några dagar gammalt hålla sin fulla wigt» skulle i månadstaxorna utelämnas.

Saluhållandet af torkadt bröd i hufvudstaden blef föremål för lindring i afseende å försäljningen genom en kungörelse den 9 mars 1838 angående allmän tillåtelse att till hufvudstaden införa och därstädes till salu hålla torkadt bröd. I denna säges, att kommerskollegium till följd af nådig befallning inkommit med underdånigt utlåtande, huruvida hinder borde vara för handen att tillåta en hvar, i stad eller på landet bosatt, att i Stockholm lispundtals hålla till salu torrt bröd. Enär tillhandahållande af torrt bröd icke vore bagareämbetet ålagdt som skyldighet, stadgades genom kungörelsen såsom en anstalt, ledande till fördel för stadens invånare i allmänhet och särdeles för den mindre bemedlade delen däraf, att försäljning af alla sorter i ugn torkadt bröd, infördt från landet

eller bakadt i Stockholm eller i andra städer, skulle vara tillåten så väl å hufvudstadens allmänna försäljningsplatser, dock ej därstädes i mindre kvantiteter än ett lispund, som äfven, efter föregången anmälan hos stadens politi-, ämbets- och byggningskollegium, i öppna salubodar i så små kvantiteter som helst, emot behöriga afgifter till kronan och staden, utan att i ena eller andra fallet säljaren vore skyldig att lämna brödet till det i hufvudstadens brödtaxa fastställda pris, och att blott den tillsyn å försäljningen borde äga rum, att ej skämd vara utbjödes.

I öfverståthållareämbetets kungörelse den 20 maj 1847 angående bagareämbetets i Stockholm befrielse från taxesättning å bröd och från erläggande af saluaccis jämte stadganden rörande försäljning af bröd i hufvudstaden säges det, att Kungl. Maj:t gifvit öfverståthållareämbetet tillkänna följande. Hädanefter skulle det vara så väl landtmän som andra personer fritt att i hufvudstaden försälja bröd af alla slag och till hvilken kvantitet som helst å torg och i hamnar eller å andra till landtmannaprodukters försäljning anvisade ställen. Bagareämbetets i Stockholm medlemmar skulle från och med juni månad samma år och framgent vara befriade så väl från taxesättning å deras bröd som ock från erläggande af saluaccis, hvilken afgift i stället, till dess uppgifna årliga belopp af 447 riksdaler banko, skulle, på sätt magistraten och borgerskapets äldste medgifvit, af stadens medel utgå, intilldess densamma kunde författningsenligt upphöra, likväl med åliggande för bagareämbetet att under nästkommande juni, juli och augusti månader, emot erhållande af betingade förmåner, förse stadens allmänhet med oskrädt rågröd till fulla behovet till ett pris, icke öfverstigande det, som vid slutet af år 1845 ägde rum. Det förordnades tillika, att i sammanhang med taxesättningsens upphörande nuvarande reglering af bagareämbetets salubodar jämväl skulle upphävas och bageriidkarne tillåtas att öfverallt inom hufvudstaden föryttra sina tillverkningar, dock så, att med rättigheten att utöfva bagerihandteringen i hufvudstaden, efter därå vunnet burskap, då sådant erfordrades, hädanefter skulle vara förenad ovilkorlig skyldighet för hvarje bageriidkare att hafva åtminstone en öppen försäljningslägenhet och där till-

handahålla allmänheten godt och välsmakande bröd af alla de slag, som dittills varit i brödtaxan i allmänhet utsatta, med frihet likväl till försäljning äfven af hvilket annat slags bröd som helst, samt att bageriidkarne skulle vara pliktiga att, om köpare det äskade, sälja brödet efter vikt, och att hålla detsamma köpare tillhanda efter af säljaren själf på förhand bestämda pris, hvarå uppsats borde för köparens underrättelse vara anslagen på hvarje försäljningsställe. Dessutom skulle öfverståthållareämbetet äga att fortfarande handhafva tillsyn därå, att, oaktadt den sålunda medgifna större frihet för brödförsäljning i hufvudstaden, erforderlig kontroll vid förbakningen icke blefve åsidosatt.

Det oskrädda rågröd, som af bagareämbetets medlemmar under juni och juli månader samma år försålles, skulle hålla i vikt minst två och ett åttendedels lod för en fjärdedels skilling riksgäld eller åtta och ett halft lod för en skilling samma mynt, hvilken viktbestämelse äfven skulle blifva gällande för påföljande augusti månad, så vida icke därom blefve annorlunda förordnad. Vidare stadgades, att den bageriidkare, som i ett eller annat afseende underlåte att iakttaga de för bageriidkare, angående handteringens utöfvande och deras tillverkningars försäljning, i kungörelsen af den 20 maj 1847 meddelade föreskrifter, skulle för hvarje sådan förseelse böta 3 riksdaler 16 sk. banko. I denna kungörelse finna vi således, att det i kungörelsen den 8 mars 1771 gifna stadgandet, att taxan skulle vara uppspikad i bagareboden, kommit till heders.

Genom kungliga förordningen angående utvidgad näringsfrihet den 18 juni 1864 miste öfverståthållareämbetets kungörelse af den 20 maj 1847 sin gällande kraft. I slutet af 1864 års förordning heter det nämligen, att genom densamma hafva upphört att gälla äfven de allmänna påbud, hvilka stå i strid med förordningen.

Att icke sista ordet sagts i frågan om brödets vikt m. m. genom 1864 års förordning är väl troligt. Det af stadsfullmäktiges lifsmedelskommitté i Stockholm den 27 oktober 1909 afgifna förutnämnda betänkandet kommer nog säkerligen att blifva en mäktig häfstång för åstadkommande litet hvarstädes af bestämmelser att sälja bröd efter vikt.